

Verslag van de bijeenkomst

“Toekomst voor Zeldzame Nederlandse Landbouwhuisdierrassen”

Kasteel Groeneveld, Baarn
28 april 2006

Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH)
Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN)

Inhoudsopgave

	Pag.
1. Kort verslag van de bijeenkomst	3
2. Programma	6
3. Weergave van de inleidingen (tekst, dia's)	7
3.1 Welkom door de dagvoorzitter Berthold Janszen, voorzitter SZH	7
3.2 Toelichting op het adviesrapport "Toekomst voor Zeldzame Nederlandse Landbouwhuisdierrassen" Sipke Joost Hiemstra, clusterleider dierlijke genetische bronnen, CGN	11
3.3 Uitkomsten "Dag van de Genetische Diversiteit", 7 april 2006 Kor Oldenbroek, beleidsmedewerker CGN	21
3.4 Visie van het Ministerie LNV Kees Oomen, directeur Directie Landbouw	26
4. Resultaten thema-groepen	29
4.1 Instructies	29
4.2 Verslag van de themagroepen	32
1. Agrarische functie	32
2. Natuur/landsch/platteland	33
3. Marktgerichte initiatieven	34
4. Recreatie/zorg/cultuur	35
5. Hobbydierhouderij	36
6. Fokkerij	37
7. Onderwijs/onderzoek	38
Bijlagen:	
1. Uitnodigingsbrief voor de bijeenkomst op 28 april	39
2. Deelnemerslijst	41

1. Kort verslag van de bijeenkomst

Op 28 april 2006 werd door de Stichting Zeldzame Huisdierrassen en het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland een bijeenkomst georganiseerd om het rapport “Toekomst voor Zeldzame Nederlandse Landbouwhuisdierrassen” te bespreken met belanghebbenden. Het rapport is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, naar aanleiding van een veranderende rol van de Nederlandse overheid die zich ook uit in het beleid ten aanzien van genetische bronnen. De aard van deze verandering omschrijft de overheid als “van zorgen voor naar zorgen dat”. Daarbij hoort echter wel een zoektocht naar meer marktwerking in brede zin en een grotere verankering van het behoud door direct betrokkenen in de samenleving. De SZH als maatschappelijke organisatie voor zeldzame landbouwhuisdierrassen en het CGN als uitvoeringsorganisatie van het ministerie van LNV voor genetische bronnen hebben een advies hierover uitgebracht in 2005. In dit rapport zijn verschillende sporen van ontwikkeling aangegeven, die nadere uitwerking behoeven. De bijeenkomst van 28 april was ervoor bedoeld om hierover met belanghebbenden van gedachten te wisselen en een aanzet te geven voor een vervolg.

De bijeenkomst werd bezocht door 75 belangstellenden. De groep deelnemers bestond in de eerste plaats uit vertegenwoordigers van rasverenigingen, speciaalclubs en stamboeken van zeldzame rassen en daarnaast van de SZH, CGN, het fokkerij-bedrijfsleven, onderzoek- en onderwijsinstellingen, verschillende maatschappelijke organisaties en het Ministerie van LNV, waaronder de (nieuwe) directeur Landbouw, de heer Oomen.

Dagvoorzitter Janszen (voorzitter SZH) leidde na een welkom en introductie van het werkveld van de SZH het adviesrapport in dat door Hiemstra (CGN) namens de opstellers werd toegelicht. Het advies van SZH en CGN beschrijft en illustreert een aantal sporen of thema's die perspectief bieden om het behoud van zeldzame rassen *in situ* te stimuleren. Het rapport wordt afgesloten met een vijftal kansvol geachte richtingen:

1. Inbedding in (stimuleringsregelingen) van aanpalende beleidsvelden
2. Bevordering van zeldzame rassen als onderdeel van regionale (multi-stakeholder) initiatieven
3. Stimulering van hobbyhouders
4. Opzetten van lesprojecten
5. Ondersteuning fokkerij en beschikbaarheid van kwalitatief goed fokmateriaal

Oomen (directie Landbouw, LNV) gaf in zijn speech aan dat de huidige instandhoudingssubsidie aan de houder van zeldzame inheemse veerassen in april 2007 komt te vervallen. Voor het behoud van zeldzame inheemse veerassen in hun natuurlijke omgeving (“in situ”) stapt LNV over op een andere aanpak en legt zij de nadruk op:

- Stimuleringsbeleid integreren in natuurbeleid, plattelandsbeleid en veterinaire beleid waarmee de overheid meerdere vliegen in één klap wil slaan
- Hobbyhouders stimuleren om zeldzame inheemse veerassen te houden, want er zijn nog steeds vele potentiële hobbyhouders die dat nog niet doen. De verwachting is dat het aantal hobbyhouders fors zal toenemen in verband met beëindiging van kleinere boerenbedrijven.

- Het ontwikkelen van nieuwe lesprojecten voor allerlei schooltypen: dit wordt als een diepte-investering gezien die trouwens ook een indirect effect kan hebben op potentiële hobbyhouders via hun kinderen.

Oomen benadrukte ook het belang van een gezamenlijke organisatie: *“De passie gaat nogal eens gepaard met versnippering. Bij LNV hebben we dan te maken met teveel afzonderlijke organisaties en doelen”*. Dat hier een spanningsveld ligt, bleek uit de reacties.

Verscheidenheid en verbreding in de fokkerij is juist gewenst. Het beleid zou gericht moeten zijn om verscheidenheid in fokkerij en éénduidigheid richting beleid te stroomlijnen. Er werd gezinspeeld op een nieuwe fokkerijstructuur, die meer rekening houdt met de wensen van de verschillende bedrijven. De gangbare fokkerij is sterk productiegericht en heeft weinig of geen aandacht voor zeldzame rassen, waarbij het meer gaat om de instandhouding van populaties met een voldoende brede genetische basis.

Er werd in de plenaire discussie tevens aandacht gevraagd voor ondersteuning van zeldzame rassen via natuurbeheer. Schaapsherders zouden evenals een loonwerker voor het plaggen betaald moeten krijgen. Ook werd gewezen op de tegengestelde werking van regelgeving voor landbouw en voor natuur en de behoefte om voor de instandhouding van zeldzame rassen deze op te heffen en/of beschikbare gelden te herverdelen (ontschotting tussen landbouw en natuur).

Het huidige beleid van LNV voor zeldzame rassen is gericht op inbedding in bestaand beleid en het toepassen van de verscheidenheid aan functies die zeldzame rassen vertegenwoordigen (in o.a. landbouw, natuurbeheer, cultuurhistorie, landschap, onderwijs en wetenschap). Zeldzame rassen zouden mee kunnen meeliften op reeds bestaand beleid de middelen die hiervoor beschikbaar zijn. Voorts wil LNV kijken welke perspectieven de markt biedt. Dit gebeurt reeds in de biologische sector, waar de interesse in zeldzame rassen groeit. Door LNV werd voor de toekomst het bekijken van mogelijkheden voor cofinanciering (uit EU-middelen) aangestipt.

Na de inleidingen werd in zeven themagroepen gesproken over de diverse mogelijkheden de zeldzame rassen in de toekomst te versterken. De vraag die hier werd gesteld was welk toekomstbeeld men voor ogen heeft en wat ervoor nodig is dit te bereiken.

Met betrekking tot de agrarische functie werd benadrukt dat zeldzame rassen volwaardiger moeten worden behandeld en gepromoot. In natuur- en landschapsbeheer zou begrazing met oorspronkelijk zeldzame rassen een doel op zich moeten zijn in plaats van ‘slechts’ een methode voor onderhoud. Vermarkting zou vooral perspectief bieden wanneer originele Nederlandse producten beter worden gepromoot. Voor de instandhouding van zeldzame rassen werd het bovendien van groot belang geacht dat bestaande functies uitgebreid moeten worden en dat ‘multi-functionele’ initiatieven perspectief bieden. De hobbydierhouderijsector heeft behoefte aan uitzonderingsposities en passende regelgeving om haar rol te kunnen blijven vervullen of te versterken. In de fokkerij zijn zowel aantallen dieren als de kwaliteit van de fokdieren van belang, waarbij werd geconstateerd dat met name het kwaliteitsaspect onderbelicht is. In het onderwijs en onderzoek ten slotte werd sterk benadrukt dat moet worden gewerkt aan bewustwording op vele fronten.

Opvallend is dat alle werkgroepen de nadruk leggen op het behoud van de diversiteit van de rassen. Het gaat in plaats van productie om het instandhouden van de rassen en de daarmee samenhangende bedrijfs- (of landschap-)systemen en eventueel de afgeleide producten. Dit doel voor behoud van diversiteit verdient meer erkenning en een aangepaste oriëntatie van het overheidsbeleid en van organisaties die de fokkerij en gebruikwaarde willen benutten. Meeliften op bestaand beleid lijkt niet voldoende voor een duurzaam behoud, vanwege de huidige, sterke druk op landbouwactiviteiten in Nederland en daarnaast de vergrijzing van de fokkersclubs, 'overmatige' regelgeving en onwetendheid bij het publiek. Er zullen specifieke activiteiten ondernomen moeten worden die als onderlegger gaan fungeren voor duurzame instandhouding van de zeldzame rassen, waarbij tevens dwarsverbindingen tussen de thema's aan de orde zijn. De deelnemers hebben na afloop via stickers hun naam kunnen verbinden aan een thema voor vervolgactiviteiten.

2. Programma

12.30 - 13.15 uur: Ontvangst met koffie en broodjes, gelegenheid voor ontmoeting

INLEIDINGEN:

13.15 uur: Welkom door de dagvoorzitter
Berthold Janszen, voorzitter SZH

13.30 uur: Toelichting op het adviesrapport “Toekomst voor Zeldzame Nederlandse
Landbouwhuisdierrassen”
Sipke Joost Hiemstra, clusterleider dierlijke genetische bronnen, CGN

14.00 uur: Uitkomsten “Dag van de Genetische Diversiteit”, 7 april 2006
Kor Oldenbroek, beleidsmedewerker CGN

14.20 uur: Visie van het Ministerie LNV
Kees Oomen, directeur Directie Landbouw

WENKENDE TOEKOMSTPERSPECTIEVEN:

14.40 – 16.00 uur Sessies van themagroepen
o.l.v. themavoorzitters

16.00 – 17.00 uur Presentaties van themagroepen
Discussie

17.00 uur Conclusies en afsluiting door de dagvoorzitter

17.15 uur: Drankje

3. Weergave van de inleidingen (tekst, dia's)

3.1 Welkom door de dagvoorzitter

Berthold Janszen, voorzitter SZH

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

3.3 Uitkomsten “Dag van de Genetische Diversiteit”, 7 april 2006 Kor Oldenbroek, beleidsmedewerker CGN

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

3.3 Visie van het Ministerie LNV Kees Oomen, directeur Directie Landbouw

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Workshop SZH/CGN 28 april 2006.

Kasteel Groeneveld, Baarn

Dames en Heren,

Met veel plezier ga ik vandaag in op de uitnodiging van Stichting Zeldzame Huisdierrassen en het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland, om een aantal inleidende woorden te spreken op deze workshop over “Toekomst voor zeldzame Nederlandse landbouwhuisdierrassen”.

Ik ben blij dat u er allemaal bent. Een zeer gemêleerd gezelschap, variërend van particuliere organisaties, vertegenwoordigers vanuit de agrarische sector, overheden, terreinbeheerders, wetenschappers en vrijwilligers. Kortom: volop gedrevenheid en enthousiasme voor het behoud van onze zeldzame landbouwhuisdieren. En dat is een goede zaak want onze zeldzame landbouwhuisdieren zijn belangrijk: niet alleen voor landbouw en genendiversiteit, maar ook vanwege hun intrinsieke waarden en cultuurhistorisch belang. Zij zijn het levende verhaal over de ontwikkeling van onze veehouderij en de naam en faam die wij daar internationaal mee hebben verworven.

Maar hoe staat het er met onze zeldzame inheemse veerassen nu eigenlijk voor?

Helaas moeten we constateren dat de biologische diversiteit op aarde nog steeds in een hoog tempo achteruit gaat en dat ook onze eigen inheemse veerassen oftewel onze eigen agrobiodiversiteit zich in de gevarezone bevindt.

Achteruitgang van deze veerassen kan op de lange termijn een risico vormen voor landbouw en voedselvoorziening.

Moeten we dit alles accepteren en ons neerleggen bij deze ontwikkeling? Natuurlijk niet!

Allereerst is het Nederlandse beleid voor zeldzame inheemse veerassen gehouden aan een internationaal Biodiversiteitsverdrag. De Nederlandse overheid heeft dus een internationale verplichting om te zorgen dat haar zeldzame inheemse veerassen niet uitsterven.

Ten tweede laten deze historische rassen zien, wat in Nederland met gerichte fokkerij in het verleden werd bereikt. Onze inheemse veerassen zijn daardoor als het ware levende historische cultuurdragers geworden.

Gelet op haar internationale faam en fokkerijverleden kan Nederland het ook niet maken om het behoud van haar eigen zeldzame veerassen te veronachtzamen.

Vanuit een sterke wisselwerking tussen internationale en nationale aanpak zal Nederland zich daarom actief blijven inzetten voor het behoud van deze veerassen. De overheid heeft weliswaar het voortouw bij internationaal overleg en besluitvorming over behoud van agrobiodiversiteit, maar dat kan zij niet zonder de kennis en expertise van u en uw branche-organisaties. Daarom werden en worden brancheorganisaties nauw betrokken bij de standpuntbepaling voor internationale overleggen.

Dat brengt ons bij de nieuwe rol die de overheid momenteel speelt.

Het lijkt mij goed om vanmiddag een aantal woorden te wijden aan die nieuwe rol van de overheid, zoals die wat ons betreft past in de algemene opvattingen van dit kabinet en van minister Veerman.

De nieuwe overheidsrol is wat LNV betreft te typeren met “van zorgen voor, naar zorgen dat”. Hiermee gaat LNV een groter beroep doen op eigen verantwoordelijkheid van ondernemer en burger. De overheid gaat condities en randvoorwaarden scheppen en kiest voor een stimulerende en ondersteunende rol. Daardoor worden bedrijven, organisaties en burgers zoveel mogelijk in staat gesteld naar eigen inzicht en liefst samen met anderen antwoorden te vinden op maatschappelijke problemen en uitdagingen. Dus ook voor het behoud van onze eigen inheemse veerassen.

Vanuit het “zorgen dat” principe stelt ons land zich ten doel om haar zeldzame veerassen in omvang te laten toenemen zonder specifieke en rechtstreekse subsidiëring voor het houden van deze rassen. Uit reële kansen die de markt in brede zin biedt, moeten voldoende mogelijkheden ontwikkeld en benut kunnen worden ter ondersteuning van het behoud van ons nationale levende erfgoed.

In concreto betekent dit, dat de huidige instandhoudingssubsidie aan de houder van zeldzame inheemse veerassen in april 2007 komt te vervallen. Zoals bij de meeste van jullie inmiddels bekend.

Door marktontwikkelingen werden deze rassen steeds minder commercieel competitief, waardoor de grondslag voor de instandhoudingssubsidie geleidelijk wegviel.

Deze subsidie compenseerde slechts gedeeltelijk het inkomensnadeel van betreffende rassen en moet vooral gezien worden als een waardering voor de houder.

Andere redenen om te stoppen met deze subsidie zijn haar complexiteit en gedetailleerdheid waardoor administratieve lasten én voor de houders van deze dieren én voor LNV onevenredig hoog bleken te zijn.

Wat komt er voor deze vervallen subsidie in de plaats?

Bij het behoud van zeldzame inheemse veerassen in hun natuurlijke omgeving stapt LNV over op een andere aanpak die ook in het adviesrapport van SZH/CGN wordt genoemd namelijk:

- a. Stimuleringsbeleid integreren in natuurbeleid, plattelandsbeleid en veterinaire beleid waarmee de overheid meerdere vliegen in één klap wil slaan,
- b. Hobbyhouders stimuleren zeldzame inheemse veerassen te houden, want er zijn nog steeds vele potentiële hobbyhouders die dat nog niet doen. We verwachten dat het aantal hobbyhouders fors zal toenemen in verband met beëindiging van kleinere boerenbedrijven.
- c. Het ontwikkelen van nieuwe lesprojecten voor allerlei schooltypen: dit zien we als een diepte-investering die trouwens ook een indirect effect kan hebben op potentiële hobbyhouders via hun kinderen.

Deze drie sporen maken ook onderdeel uit van een project dat binnen mijn directie loopt en waarbij SZH en CGN nauw betrokken zijn.

De uitkomsten van deze workshop kunnen dus meegenomen worden in dit project.

Met genoemde sporen heeft LNV haar aanpak gekozen. Ook andere partijen worden van harte uitgenodigd om beleid te ontwikkelen en dan met name op die gebieden die LNV gelet op haar rol laat liggen.

Daarbij denken we aan de overige sporen uit het rapport zoals: marktgerichte en regionale initiatieven, fokkerij en noodopvang. Dit zijn sporen waarbij zowel houders als sector primair aan de lat staan. Bij regionale initiatieven ziet LNV uiteraard een grote rol weggelegd voor plaatselijke en regionale overheden en maatschappelijke organisaties.

LNV kiest er voor om samen met de betrokkenen te zoeken naar oplossingen en het scheppen van perspectief. Dit vereist niet alleen een sfeer van vertrouwen tussen betrokken partijen en de overheid, maar ook een maatschappelijk veld dat zich zodanig organiseert dat overheid en betrokken partijen op een efficiënte wijze kunnen communiceren en samenwerken.

Naast hun verschillende verantwoordelijkheden dragen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het veiligstellen van ons nationaal levende erfgoed.

Als ik de deelnemerslijst zie, dan valt het mij op hoeveel partijen er betrokken zijn. Uiteraard weet ook u dat de kracht en invloed toeneemt bij samenwerking en vorming van zoveel mogelijk gezamenlijke standpunten. Ik roep u vandaag op om in het belang van ons nationaal levende erfgoed elkaar te zoeken en samen te werken.

Voor de duidelijkheid wil ik hierbij echter nog wel een opmerking plaatsen. Het is namelijk niet zo dat ik met deze nieuwe rol van de overheid zeg dat u uw verantwoordelijkheid niet hebt genomen. Integendeel: u heeft veel werk verzet. Zo zijn er bijvoorbeeld door de inzet van vele verenigingen en hobbyhouders waardevolle veerassen bewaard gebleven en soms zelfs weer ontwikkeld. Omdat u allen uw verantwoordelijkheid hierin nam. Daarvoor ben ik u zeer erkentelijk.

Dat geldt zeker ook voor de Stichting Zeldzame Huisdierrassen en het Centrum voor Genetische bronnen Nederland. SZH namens de sector en CGN namens de overheid verrichten beiden belangrijk werk, gericht op behoud en duurzaam gebruik van onze zeldzame inheemse veerassen.

LNV heeft hiertoe CGN de opdracht gegeven en financiert het CGN in belangrijke mate. Jaarlijks trekt LNV voor CGN een aanzienlijk bedrag uit (ongeveer 2 miljoen euro per jaar) voor behoud en duurzaam gebruik van genetische bronnen. In ruil daarvoor is CGN verantwoordelijk voor beleidsondersteuning en het behouden, beheren en stimuleren van het gebruik van sperma en zadencollecties van zeldzame inheemse gewassen, landbouwhuisdieren en

bomen. Ook is met het CGN afgesproken dat zij samen met SZH particuliere initiatieven aanmoedigt en met adviezen ondersteunt.

Dames en heren, op hoofdlijnen heb ik aangegeven wat wij bij LNV zien als de nieuwe rol van de overheid en het Nederlandse beleid ten aanzien van de toekomst voor zeldzame inheemse veerassen.

Terug naar het doel van deze workshop. We willen met elkaar, op basis van het waardevolle adviesrapport van SZH en CGN, het behoud en gebruik van onze zeldzame veerassen in hun natuurlijke omgeving verder uitwerken.

Daarom vind ik een bijeenkomst als deze waarbij samenwerking centraal staat, van wezenlijk belang.

We zijn het er allemaal over eens zijn dat er voor onze zeldzame landbouwhuisdieren een perspectiefvolle en duurzame toekomst moet komen. Vandaag gaat het er vooral om *wát* en *hóe* we dat *sámen* gaan doen. Ieder vanuit zijn/haar eigen rol en binnen de politieke contouren van vandaag.

Ik hoop dat u met veel energie en samenwerking invulling zult geven aan deze workshop. Ik wens u een hele goede en vruchtbare dag toe en ik ben zeer benieuwd naar de uitkomsten.

Hartelijk dank voor uw aandacht.

4. Resultaten thema-groepen

4.1 Instructies

Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.Fout! Objecten kunnen niet worden gemaakt door veldcodes te bewerken.

4.2 Verslag van de themagroepen

Themagroep 1. Agrarische functie

- Low input stimuleren zorgt voor meer zeldzame rassen : Oude/ zeldzame rassen functioneel in biologische landbouw (ander ruwvoer)
- Beoordeel een boer met een bepaald ras niet alleen op productie
- Genetisch functionele eigenschappen registreren voor selectie bij kleine rassen: ook voor schaap en kip.
- Rasspecifieke producten gebaseerd op smaak en gezondheid
- Promotie van zeldzame rassen:
 - Gratis sperma aan elke veehouder
 - Bij huwelijk of jubilea gratis kalf van zelfzaam ras
 - Extra melkquotumpot t.b.v. zeldzame rassen
 - Vrijstelling bij b.v. 5 dieren van zeldzame ras voor de mestwetgeving
- Voordelen van zeldzame rassen voor de bedrijfsvoering beter kenbaar maken. Met name in het agrarisch onderwijs.

Belangstellenden voor vervolg:

P. K. Westerhuis	Bond van Blaarkopfokkers Prov. Groningen
Lidwine Romviel	De Ladyhoeve (fokcentrum Gelders Paard)
P. Galama	ASG
C. de Boer	NHDB
W. Pelgrim	LNV/VD
R. Vos	Sabelpootclub

Thema groep 2: Natuur- en landschapsbeheer, plattelandsvernieuwing

Conclusies:

1. Algemeen.

Begrazing van natuurgebieden\culturellandschappen dmv zeldzame landbouwhuisdierrassen draagt bij aan het behoud van de rassen.

2. Financiering.

Financiering van deze vorm van natuurbeheer begrazing moet niet alleen op output (natuurkwaliteit) maar ook meer op input (zeldzame landbouwrassen\cultureelhistorisch waarde). Input is te sectoraal (natuur) (begrazing als middel heeft eigenwaarde en is dus ook output)

Financiering moet op basis resultaat van het totale landschapssysteem). Financiering moet meer op basis van integratie van functies (natuur\cultureelhistorie\recreatie) (Schotten tussen DL en DN moeten geslecht worden)

3. Veterinaire regelgeving.

Veterinaire regelgeving voor zeldzame landbouwhuisdieren moet meer afgestemd worden op alle functies van deze zeldzame landbouwrassen.

d. Samenwerking

Min. LNV/DN moet betrokken worden bij Kleine Fokkerij Groepering Nederlandse schapen en geiten (SZH)

Belangstellenden voor vervolg:

Harm Piek	Natuurmonumenten
Gerard Migchels	ASG
W.P. Velthuijs	LFNL
Sjraar van Beek	Stamboek het Kempische Heideschaap
Jan de Leeuw	Ministerie LNV
F. Lenssinck	ASG
Loek Hilgers	Stamboek het Kempische Heideschaap
G. Boink	LFNL
Ing. M. Vaessen	Vereniging "Oos Mergelland Sjoap"
Wilna Boink Janssens	Vereniging Het Lakenvelder Rund
Ad Boks	SZH

Themagroep 3: Marktgerichte initiatieven

Conclusie

Haal het zeldzame/unieke naar voren van een zeldzaam huisdier naar voren en vermarkt het

Meest ‘pakkende’ toekomstperspectief of perspectieven:

“Eigen Knol Eerst – principe” : we moeten wat trotser zijn op eigen vee

Hoe kan dat worden bereikt

Werk toe naar een gesloten circuit voor vermarkting en creëer vanuit hier de vraag (en hogere prijs)

Wat is daar voor nodig?

Kennis en besef over marketing

Samenwerkingsverbanden om grotere omzet/geregelde afzet te bereiken

Belangstellenden voor vervolg:

Mw. Groenveld	St. Het Kempische Heideschaap
Nel Minkjan	Ned. Fokver. Het Drentse Heideschaap
René de Bruin	SPN
Geesje Kuit	SZH

Themagroep 4: Recreatie, zorg en cultuur

Toekomstbeeld: openbaar bedrijf met levend erfgoed

- bestaande structuren & initiatieven;
- regionale insteek;
- dieren, planten, machines en gebouwen;
- gebruik van alle zintuigen;
- educatie;
- natuurbeheer;
- fokcentra
- gemeentegronden

Nodig:

- Communicatie! Uitbouwen van bestaande initiatieven
- Nieuwe dwarsverbindingen leggen, 'buiten je eigen pad'
- Regelgeving

“Wij gaan voor één geheel (park)”

levend werkend zichtbaar te proeven leerzaam informatief	Planten Dieren Werktuigen Gebouwen	Nederlandse oorsprong
---	---	-----------------------

“Regionale insteek”

Bouwen op bestaande initiatieven

Kinderboerderijen Educatieve centra Openluchtmusea Gemeentegrond Natuurgebieden Fokcentra	Uitbouwen door dwarsverbindingen te leggen
--	--

Belangstellenden voor vervolg:

P. Wiertz	Landelijke Fokvereniging Nederlandse Landgeiten
Ingrid Elderson	Kinderboerderij De Kooi, Rotterdam
Obe Bootsma	Stichting De Nieuwe Akker
Ank Zegwaard	SZH
A.W.M. van der Velden	Cat. afd. Gelders Paard
M. Duinkerken	Schaapskudde Ballo (Drents Heideschaap)
J.T. Voets	Hollandse Krielenfokkers Club

Themagroep 5: Hobbydierhouderij

Conclusies:

Wat baart ons zorgen:

- Vergrijzing van clubs
- Onwetendheid van het publiek
- Regelgeving LNV: overheid moet proberen de regelgeving zo veel mogelijk toepassen met mogelijkheid voor dispensatie zodat de zin in het houden van dieren de mensen niet vergaat.
- Promotie via websites (linken), beurzen, tentoonstellingen

Ideeën:

- Kleindierparken
- lokaties waar broedeieren te koop zijn
- project ontwikkelen en hiervoor dispensatie aanvragen voor bepaald aantal jaren (vgl. biologische landbouw aanpak)

Belangstellenden voor vervolg:

Christine Bijl	NBvH
A. Hamberg	Twentse Hoenderclub
W. Blijenberg	Nederlandse Hoenderclub
J.Vos	Sabelpootclub e.a.

Themagroep 6: Fokkerij

Conclusies:

- Kwantiteit en Kwaliteit beiden belangrijk
- Wie bepaalt de kwaliteit? Alle dieren komen ergens vandaan. Vast in denkpatronen. Geef ruimte aan wensen van individuele fokkers.
- Populatie als geheel te zien. Dataset moet toegankelijk zijn.
- Kennis die aanwezig is bij fokker en koppelen aan rekenprogramma. Hoe ga je om met de fokkerij.
- Lijnen en rotatieteelt
- Fokwaarden van dieren en variatie

Vragen en taken vervolg:

- Knelpunten inventarisatie
- Wie levert de knelpunten aan
- Per soort /per ras
- Hoe kunnen we van elkaar leren
- Kennisoverdracht
- Stamboek moet ruimte geven aan individuele fokkers

Themagroep 7: Onderwijs en Onderzoek

Belangrijkste conclusies Onderzoek & Onderwijs

- ◆ **Probleem:** gebrek aan bewustwording schoolleiding; schooljeugd; toekomstige hobbydierhouders
- ◆ **Toekomst:** Nederlanders moeten weten welke dierrassen hen van producten voorzien en moeten trots zijn op nationale erfgoed
- ◆ **Hoe bereiken:**
 - invloed op totstandkoming leerstof basisvorming (samenwerking onderwijsbepalers) en op lerarenopleidingen
 - beter gebruik maken van onderzoek (cijfers overtuigen)
 - inzetten bekende Nederlander als voorbeeld voor jeugd
 - communicatie: door angst hobbydierhouders geen informatie (cijfers)
 - aandacht voor het thema borgen (niet afh. van 1 persoon)

Belangstellenden voor vervolg:

H. Woelders	CGN
P. Overgaauw	Platform Verantwoord Huisdierbezit
Kees Zuidberg	CGN
R. Oosterhof	Gemeente Breda, afd NME

Bijlage

Aan: Geadresseerde
Betreft: Uitnodiging

Dronten/Lelystad, 31 maart 2006

Geachte mevrouw, mijnheer,

Hierbij nodigen de Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) en het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) u van harte uit voor deelname aan de bijeenkomst:

“Toekomst voor Zeldzame Nederlandse Landbouwhuisdierrassen”

datum: vrijdag 28 april 2006 van 12.30 uur tot 17.15
plaats: Kasteel Groeneveld te Baarn
(Groeneveld 2, 3744 ML Baarn, tel 035 5420446)

De aanleiding voor deze bijeenkomst is het gelijknamige adviesrapport dat SZH en CGN op verzoek van en voor het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) hebben opgesteld. Het ministerie, dat u hierbij het rapport aanbiedt, zal haar visie hierop geven en de door haar gekozen vervolgaanpak uiteenzetten. CGN en SZH zullen een toelichting geven op het advies. De achtergrond en vraagstelling van het rapport is uitgelegd in de begeleidende brief van het ministerie.

Op 28 april is er gelegenheid om met een grote variatie aan betrokken organisaties en personen de mogelijkheden te bespreken voor een perspectiefvolle toekomst voor zeldzame landbouwhuisdierrassen. Daarvoor nodigen wij u van harte uit. U krijgt tijdens de bijeenkomst gelegenheid te reageren op de visies van SZH/CGN en LNV.

U kunt zich aanmelden met het bijgevoegde aanmeldingsformulier. Tevens vragen wij u om twee onderwerpen aan te geven waar u over mee wilt praten. Zie hiervoor de bijgevoegde toelichting. Het aantal plaatsen is beperkt. De plaatsing zal geschieden op volgorde van aanmelding en vertegenwoordiging. We verzoeken u de aanmelding uiterlijk 17 april te versturen.

Aan deelname, inclusief lunch, zijn geen kosten verbonden. De bijeenkomst wordt in zijn geheel bekostigd door LNV. Mocht u behoefte hebben aan meerdere exemplaren van het rapport, het document is beschikbaar op internet en te downloaden via www.szh.nl of www.cgn.wur.nl.

Met vriendelijke groeten,
Namens SZH en CGN,

Dr. B.P.M. Janszen,
Voorzitter SZH

Dr. L. Visser
Directeur CGN

Toelichting op de thema's

Op het antwoordformulier graag twee onderwerpen met uw voorkeur aangeven:

1. nummer en thema eerste voorkeur
2. nummer en thema tweede voorkeur

U kunt eventueel zelf een voorkeur-onderwerp toevoegen en deze vermelden op het aanmeldingsformulier.

De thema's zijn ontleend aan het adviesrapport "Toekomst voor Zeldzame Nederlandse Landbouwhuisdierrassen" (p.40 en samenvatting).

Thema	Oplossingsrichtingen (sub-thema's)
1. Agrarische functie	a. Inzichtelijk maken van de waarde van zeldzame rassen voor een bedrijfseconomisch rendabele veehouderij
2. Natuur-, landschapsbeheer en plattelandsontwikkeling	b. Promotie zeldzame rassen bij terreineigenaren en landgoederen c. Inbedden van de stimulering van zeldzame rassen in stimuleringsregelingen van aanpalende beleidsterreinen: natuurbeheer, plattelandsontwikkeling, hervormingen van het Europees landbouwbeleid, etc. d. Stimuleren van multi-stakeholder, regionale initiatieven (gebiedsbeleid) met een rol voor zeldzame rassen
3. Marktgerichte initiatieven	e. Gericht fokken voor specifieke doelgroepen, opzetten van kernfokbedrijven en verkoop/verspreiding van fokmateriaal f. Stimulering afzet van (vlees)producten van zeldzame rassen middels een keurmerk of label of 'streekconcepten'
4. Recreatie, zorg en cultuur	g. Inzet van zeldzame rassen in de zorglandbouw en op kinderboerderijen (promotie, onderzoek, voorlichting) h. Erkenning en uitbaten van cultureel erfgoed
5. Zeldzame rassen als hobbydier	i. Promotie van zeldzame rassen onder hobbydierhouders j. Inrichten van 'kleindierparken' van en voor hobbyisten
6. Fokkerij	k. Stimulering van registratie, van georganiseerde (stamboek)fokkerij en van samenwerking tussen verschillende typen dierhouders l. Bevordering beschikbaarheid hoogwaardig mannelijk fokmateriaal
7. Onderwijs en onderzoek	m. Ontwikkelen van lesprojecten over zeldzame rassen voor basis en middelbaar onderwijs en groen beroepsonderwijs
8. Noodopvang	n. Identificatie, opzet en erkenning van noodopvangcentra ('rescue stations')
9. Overig: ...	o.

Bijlage:

Deelnemerslijst

Naam	voorl	Organisatie	functie	thema
Beek	Sjraar van	Ver. Stamboek het Kempische Heideschaap	penningmeester	2
Bijl	Christine	Ned. Belangenver. Hobbydierhouders	secretaris	5
Bleijenberg	W.	Ned. Hoenderclub	secretaris	5
Boekhoud	Hendrik	Van Hall Larenstein TC	adv.landb. en nat.beh.	1
Boink	G.	LFNL	penningmeester	2
Boink				4
Janssens	Wilna	Ver. Lakenverlder Runderen	bestuurslid	
Boks	dr.ir. Ad	SZH	vice voorz.	2
Bootsma	Obe	Stichting De Nieuwe Akker	voorzitter	4
Bos	dhr.	Erkend Fokcentra Lakensvelder R	Dir.voorz LVR	6
Bouwman	Henk	Hoefslag	journalist	4
Bruin	René de	SPN/Streekwijzer		3
Cnossen	Mw. H.F.	SZH		6
Derksen	H.	Ver. Lakenverlder Runderen	secre/inspec	2
Duijsings	P.	AOC Oost	college van bestuur	7
Duinkerken	Mw. M.	Schaapskudde Ballo		7
Elving	Leffert	Stichting Zeldzame Huisdierrassen	bestuurslid	5
Galama	P.	Animal Sciences Group		7
Gent	A.A. van	Stichting De Witrik	adviseur/inspecteur	1
Geraedts	W.	St. Het Geldersch Landschap	beleidsmedew.	3
Gieling	Theo C.M.	HG-BV	int. fokkerij spec.	6
Groenveld	Mw.	Stg. Het Kempische Heideschaap	secretaris	7
Hamberg	A.	Twentse Hoenderclub	bestuurslid	5
Hannewijk	P.	St. Werkend Trekpaard Zeeland	secretaris	2
Hans	L.	Rabobank Nederland	dir. groenfonds	
Heijink	A.J.	SZH Runderrassen	advies	1
Hiemstra	S.J.	CGN		
Hilgers	Loek	Ver. Stamboek het Kempische Heideschaap	voorzitter	2
Hoving	H.	NZS. GrP	stamboekadministrateur	4
Janszen	B.	SZH		
Kaal	Lucia	CGN	onderzoeker	6
Kerkhoven	Paul van	Helicon opleidingen/SZH		
Koopman	A.	Schaapskudde Ballo		3
Koorn	Dick	NRS	manager	5
Kuit	G.	SZH		3
Leeuw	Jan de	LNV	proj.leider	7
Lenssinck	F.	Animal Sciences Group		1
Meijer	ir. H.	Drentse Hoenclub	secretaris	5
Migchels	Gerard	Animal Sciences Group		1
Minkjan	Nel	Ned. Fokkersver. Het Drentse Heideschaap	voorzitter	3

Neeteson	Anne-Marie	EFFAB	manager	3
Nijenhuis	D.	VOF Blaarkop Rundvee Syndicaat	manager	6
Oers	F.M. van	Entente, Sparte Geflügel		5
Oldenbroek	Kor	CGN	beleidsmedew.	4
Oosterhof	R.E.	Gemeente Breda, af NME	hoofd	4
Overgaauw	P.A.M.	Platform Verantwoord Huisdierenbezit	directeur	7
Pelgrim	W.	LNV-VD		1
Piek	Harm	Vereniging Natuurmonumenten	sr. Beleidsmedew.	2
Pierey	Eric	LNV-VD	sen. Beleidsmedew.	6
Pijnenburg	Maarten	Ver. Stamboek het Kempische Heideschaap	lid	4
Polman	Paula	Ned. Belangenver. Hobbydierhouders	voorzitter	4
Romviel	drs. Lidwine	Ladyhoeve	fokker Gelders Paard	3
Schrijver	R.	LEI		2
Six	Gijsbert	Ned. Fokkersver. Het Drentse Heideschaap	asp. Voorz	2
Slaghuis	J.H.			6
Sluijter	Prof.	Stg. Het Kempische Heideschaap Sport en Recreatie R. Dam, kinderboerderij	voorzitter	3 4
Sman	C. v.d.	De Kooi	projectleider	
Spek	C.M.	Ministerie LNV, directie Landbouw	sr. Beleidsmedew.	5
Spijksma	Dr. J.	It Griene Nest	coördinator	1
	mw.			2
Strik	Nicolette	Ministerie LNV, directie Natuur		
Sulkers	H.	CGN		6
Sunter	J.J.	Stichting De Witrik	voorzitter fokk.com.	6
	Ing.			5
Vaessen	M.E.M.G.	Vereniging "Oos Mergelland Sjoop"	voorzitter	
	A.W.M. van			6
Velden	der	Categorale afd. Gelders Paard	voorzitter	
Velthuijs	W.P.	LFNL	voorzitter	6
Vingerhoed	B.	Assendefter en Noord-Holl. Blauwe club	voorzitter	5
Voets	J.T.	Hollandse Krielenfokkers Club	secretaris	4
Vonk	Mw. M.	PVE	beleidsmedew.	3
Vos	R.IJ.	NHC Scbrightclub, sabelpootclub, cothclub	secretaris	1
Westerhuis	P.K.	Bond van Blaarkopfokkers Prov. Gron.	voorzitter	1
Wiertz	P.	LFNL	regiovertegenw.	3
Wijst	J. v.d.	MRIJ-zuid	secre/penn	1
Wille	Mw.	Stg. Het Kempische Heideschaap	penningmeester	3
Windig	J.J.	ASG		2
Woelders	H.	CGN		7
Ysebaert	B.E.A.M.	KVTH	alg.voorzitter	5
Zegwaard	Ank	SZH	voorlichter SZH	7
Zuidberg	Kees	CGN	Hbo-onderzoeker	1